

Materiały

LITERATURA CZESKA I SŁOWACKA W PRZEKŁADACH POLSKICH W LATACH 1955—1959

W Polsce tłumaczy się coraz więcej utworów z literatury czeskiej i słowackiej. Świadczy o tym niniejszy przegląd tłumaczonych pozycji. Jest to materiał (wyłącznie druki zwarte), zebrany z pięciu tomów „Przewodnika Bibliograficznego”¹, który dla łatwiejszej orientacji podzieliliśmy na następujące działy: literaturę czeską, literaturę czeską młodzieżową, literaturę słowacką² oraz prace historycznoliterackie i językoznawcze. W obrębie tych działów zastosowano układ alfabetyczny autorów, których dzieła ułożono także w porządku alfabetycznym.

I. LITERATURA CZESKA

Twórczość Ludvíka Aškenazego reprezentują trzy pozycje. Pierwsza z nich, „Aniołek, czyli samokrytyka” (Dětské etudy, 1956, „Czytelnik”), którą przełożył Stefan Dębski, jest tomikiem ciekawych i pasjonujących opowiadań o dziecku. Aškenazy jest jednak przede wszystkim znakomitym pisarzem satyrycznym, czego dowodzą dwie następne jego pozycje: „Indiańskie lato” (Indiánské léto, tłum. Witold Rutkiewicz i Władysław Terlecki, 1959, „Książka i Wiedza”) oraz „Wyższa Polityka” (Wysoká politika, tłum. Zdzisław Hierowski, 1955, „Czytelnik”).

Najpopularniejszym pisarzem czeskim z końca XIX i początku XX w. był Jindřich Baar. Jego powieść „Książd Gołabek” (Holubek, tłum. Jadwiga Bułakowska) ukazała się w przekładzie polskim w r. 1959 nakładem „Paxu”.

W tematykę minionej wojny wprowadza czytelnika książka Františka Běhouňka „Komando pułkownika Brenta” (Komando plukovníka Brenta, tłum. J. Bułakowska, 1957, „Śląsk”). Konstantin Biebl, jeden z ciekawszych pisarzy czeskich okresu międzywojennego, był nie tylko poetą, ale także autorem felietonów i reportaży. Jego „Droga na Jawę” (Cesta na Jávu, tłum. W. Rutkiewicz i W. Terlecki, 1959, „Książka i Wiedza”) jest interesującą pozycją poetycką, impresją-reportażem z podróży do Indonezji. Przetłumaczono też jeden utwór Adolfa Bránalda pt. „Srebrna peruka” (Stříbrná paruka, tłum. Helena Gruszczyńska-Dubowa, 1958, „Czytelnik”), którego akcja rozgrywa się

¹ Literatura przekładowa czeska i słowacka za lata 1945—1954 została opracowana przez Janinę Formanowiczównę w artykule: Literatura czeska i słowacka w Polsce w latach 1945—1954. „Przegląd Zachodni”, 1955; nr 9/12, s. 238—243 i odbitka.

² Przekładów słowackiej literatury młodzieżowej za omawiany okres nie zano-towano.

w środowisku aktorskim XIX w. Powieść Jiřígo Brdečki „Joe strzela pierwszy” (Limonádový Joe, „Iskry”) w tłumaczeniu Cecylii Dmochowskiej doczekała się dwóch wydań: I wyd. 1957, II wyd. 1959 r.

Pisarzem czeskim okresu międzywojennego, który zdobył sobie zasłużoną sławę nie tylko w Czechach, jest Karel Čapek. Utwory jego cieszą się nieślabnącym powodzeniem i rozchodzą się w wysokich nakładach. W 1956 r. „PIW” udostępnił czytelnikom polskim jego dramaty: „R.U.R. Rossum’s Universal Robots” (R.U.R. Rossum’s Universal Robots, tłum. Andrzej Sieczkowski), „Biała zaraza”, „Matka”, (Bílá nemoc, Matka, tłum. Czesław Sojecki). Najwyższym osiągnięciem K. Čapka była trylogia powieściowa „Hordubal”, „Meteor”, „Zwyczajne życie” (Hordubal, Povětroň, Obyčejný život, tłum. Paweł Hulka — Laskowski, 1957, „PIW”), wydana w serii „Powieści XX wieku”. Wznowieniem, które znacznie różni się od pierwszego wydania (1949 r.), jest powieść polityczna K. Čapka „Inwazja Jaszczurów” (Válka s Mloky, tłum. J. Bułakowska, 1956, „PIW”). Powieść ta, podobnie jak i inne utwory tego pisarza, np. „Biała zaraza”, jest oskarżeniem Niemiec hitlerowskich. Z podróży do W. Brytanii, którą autor odbył w 1932 r., powstał tom reportaży pt. „Listy z Anglii” (Anglické listy, tłum. Emilia Witwicka, 1957, „PIW”). M. Erhardtowa i Z. Hierowski przetłumaczyli „Opowieści z różnych kieszeni” (Povídky z jedné kapsy; Povídky z druhe kapsy, 1959, „PIW”), a E. Witwicka przełożyła powieść psychologiczną „Osieć twarzy mistrza Foltyna” (Život a dílo skladatele Foltýna, 1959, „PIW”).

Rok 1955 przyniósł przekład utworu Svatopluka Čecha „Jastrząb contra Gołąbek” (Jastřáb contra Hrdlička, tłum. A. Sieczkowski, „Czytelnik”). Nawiązaniem do tradycji ludowych opowiadań i bajek jest wznowiona w 1956 r. (I wyd. 1949 r.) komedia Jana Drdy „Igraszki z diabłem” (Hračky z čertem, tłum. Z. Hierowski, „Czytelnik”). Ukazała się ona w serii Biblioteki Świetlicowej „Czytelnika”.

Tematykę historyczną reprezentuje Jaroslav Durych, współczesny katolicki pisarz czeski, trylogią „Requiem” (Rekviem. Menší valštejnská trilogie. Tłum. Romualda Pęgierska-Piotrowska, 1958, „Pax”). Są to trzy opowiadania w których autor daje nową interpretację okresu pobiałogórskiego. Wydawnictwo „MON” przygotowało tomik opowiadań młodego współczesnego pisarza Roberta Frýda pt. „Sprawa majora Hogana” (Případ majora Hogana, tłum. M. Erhardtowa, 1955). Styl tych opowiadań, jak również ujęcie tematu, sprawia, że jest to najlepsza pozycja tego autora, przełożona na język polski. Przetłumaczona bowiem w 1956 r. przez J. Bułakowską jego powieść „Studnia Sępów” (Studna supň, 1956, „Iskry”) nie zasługuje na większą uwagę. Oprócz tego w r. 1958 ukazał się tom reportaży Norberta Frýda w tłumaczeniu J. Bułakowskiej pt. „Uśmiechnięta Gwatemala” (Usměvavá Guatemala, „Wiedza Powszechna”).

Z czeskiej poezji dwudziestolecia wymienić należy wybór wierszy znakomitego poety i tłumacza z literatury polskiej Františka Halasa pt. „Ocze-

kiwanie" (Básně, tłum. Andrzej Piotrowski, 1959, „Pax”). Twórczość jednego z najpopularniejszych i najpoczytniejszych pisarzy w Polsce, Jaroslava Haška, reprezentują trzy pozycje. Są to: „Przygody dobrego wojaka Szwejka podczas wojny światowej” (Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války, tłum. P. Hulka-Laskowski, „PIW”), które doczekały się dwóch wydań: I wyd. 1955 r., II wyd. 1957 r.; „Wędrówki z Jarosławem Haszkiem” (tłum. S. Dębski, 1958 r., „Czytelnik”) oraz wybór humoresek i gawęd pt. „Wieczory z Jarosławem Haszkiem” (tłum. H. Gruszczyńska-Dubowa, S. Dębski, 1956 r., „Czytelnik”). Kronikarzem świetnie znającym i opisującym życie czeskiej prowincji był przedwcześnie zmarły (w 1943 r.) Jaroslav Havlíček. „Helimadoe” (Helimadoe, tłum. H. Gruszczyńska-Dubowa, 1959 r., „Czytelnik”) jest ostatnią powieścią tego pisarza i ona to zapewniła mu trwałe miejsce w literaturze czeskiej.

Wybrane „Dzieła” Aloizego Jirásk a, klasyka literatury czeskiej, zaczęły się ukazywać nakładem „PIW-u”. Wyboru dokonano przy współudziale Z. Hierowskiego, a redaktorami wydawnictwa są C. Przymusiński i A. Sieczkowski. W tym cyklu wyszło dotychczas pięć pozycji: „Bractwo” (Bratrstvo, tłum. Z. Hierowski, 1957), „Maryla”, „Pani ze dworu” (Maryla, tłum. J. Dutkowska-Fischerowa, Zemanka, tłum. J. Magnuszewski, 1959 r.), „Skały” (Skalý, tłum. D. Reychmanowa, 1956 r.) „Stare podania czeskie” (Stare pověsti ceske, tłum. M. Erhardtowa, 1955 r.), „W służbie obcym” (V cizích službach, tłum. J. Magnuszewski, 1956 r.). Humorystyczną powieść czeską reprezentuje Zdeněk Jirotka dwoma utworami: „Człowiek z psem” (Muž se psem, tłum. C. Dmochowska, 1956 r., „Czytelnik”), oraz „Saturnin” (Saturnin, tłum. R. Janiček, 1958 r.).

Ze współczesnego dramatu czeskiego przełożono na język polski sztukę Pavla Kohouta „Taka miłość” (Taková láska, tłum. C. Dmochowska), ukazała się ona w „Scenie Młodzieżowej” nr 5, 1959 r. Wielki pedagog czeski, reformator szkolnictwa i twórca nowożytnej pedagogiki Jan Amos Komenský został nam przyswojony dwiema pozycjami. W pierwszej tłumaczką była Irmina Lichońska — „Mowa o książkach, czyli o sprawnym posługiwaniu się tym najprzedniejszym instrumentem kształcenia umysłów” (De primario ingenia... 1957, „PIW”). Natomiast „Wielką dydaktykę” (Didactica magna... „Zakład im. Ossolińskich”) przełożyła Krystyna Remerowa w 1956 r.

Przekład następny to „Rycerze i białogłowy” (Karštejnské vigilie, tłum. H. Gruszczyńska-Dubowa, 1959, „Iskry”), Františka Kubki. Autor nawiązuje tutaj do formy boccacciowskiego cyklu opowieści. Do tematyki walki Czechosłowackich wojsk z hitlerowskim najeźdźcą sięga Jan Mareš w tomie opowiadań pt. „Z całego serca” (Celým srdcem, tłum. M. Erhardtowa, 1955 r., MON). Zbiór opowiadań Karela Nového „Niegasnące ognie” (Nehasnoucí ohně, tłum. H. Gruszczyńska-Dubowa, 1956, „LSW”) jest literackim obrazem czasów husyckich w Czechach. W przeciwieństwie do innych znanych już w Polsce tłumaczeń tego autora jest to raczej pozycja przeciętna. Historię

zdobycia Meksyku opracował powieściowo Ivan Olbracht w książce „Zdobycwa” (Dobyvatel, tłum. S. Duba-Dębski, 1958, „Iskry”). Jako dodruk do pierwszego wydania z 1932 r. ukazał się w r. 1959 „Panteon wielkich twórców poezji i prozy”, który zawiera antologię literatury powszechnej, m. in. przegląd literatury czeskiej i słowackiej. W powieści „Życie zwycięża śmierć” (Život proti smrti, tłum. A. Sieczkowski, 1955 r., „Czytelnik”) M. P u j m a n o v á odmalowała obraz ciężkiej, ale zwycięskiej walki czechosłowackiego ludu z okupantem hitlerowskim.

Twórczość Václava Řezáča nie jest obca polskiemu czytelnikowi. W omawianym okresie wyszły nakładem „PIW-u” trzy nowe pozycje tego autora. Powieść „Bitwa” (Bitva, tłum. M. Erhardtowa, 1957, „Czytelnik”), której akcja rozgrywa się po II wojnie światowej, odzwierciedla wszystkie przemiany, konflikty i trudności w młodym ludowym państwie czeskim. Największą jednak poczytność zdobył sobie utwór pt. „Krawędź” (Rozhraní, tłum. M. Erhardtowa, „Czytelnik”), o czym świadczy jego 4 powojenne wydanie, które wyszło w 1959 r. Ostatnim przekładem tego pisarza jest powieść „Świadek” (Svědék, tłum. Stanisław Gawłowski, 1959, „Książka i Wiedza”), która zajmuje się problematyką moralną uczuć i odpowiedzialności. Także i Karela Schulza nie trzeba przedstawiać czytelnikowi polskiemu. Jego historyczna powieść „Kamień i cierpienie” (Kámen a bolest, tłum. M. Erhardtowa) ukazała się w omawianym okresie czterokrotnie nakładem „PIW-u”: w r. 1956, 1958 i dwukrotnie w r. 1959. W r. 1956 wydawnictwo „Pax” udostępniło tom opowiadań tego autora pt. „Pierścień królowej” (Prsten královnin, tłum. A. Piotrowski). J. Bułakowska jest tłumaczką powieści społeczno-obyczajowej Joseva Sekerý „Dzieci z glinianej wsi” (Děti z hliněné vesnice, 1955, „Czytelnik”). W Serii „Klub Srebrnego Klucza” wyszła powieść Jiřígo Štefla „Morderca dusz” (Vrah duší, tłum. Rudolf Janiček, 1959, „Iskry”). Prozę Valji Stýblovej poznajemy przy lekturze jej powieści „Noc była moim sędzią” (Mne soudila noc, tłum. J. Bułakowska, 1959, „Iskry”). Z pobytu Joseva Tomana w Hiszpanii zrodził się pomysł, który posłużył mu do napisania „Don Juana” (Don Juan). Powieść, przełożoną na język polski przez J. Bułakowską, wydał „Pax” w r. 1957. Oryginalne ujęcie opracowywanego wielokrotnie tematu zadecydowało o powodzeniu tej powieści. Emil Vachek jest autorem powieści „Mężczyzna i cień” (Muž a stín, 1959, „Śląsk”). Została ona przetłumaczona na język polski przez R. Janička.

Jeszcze raz wraca tematyka wojenna w powieści Edvarda Valenty „Barwy nadziei” (Jdi za zeleným světlem, tłum. Z. Hierowski, 1959, „MON”). Daje ona obraz Czechosłowacji w latach okupacji hitlerowskiej i jest jedną z najwartościowszych pozycji w powojennej literaturze czeskiej. Ostatnią pozycją jest zbiór opowiadań pisarzy czeskich „Wieczera na Jodłowym Garbie” (V pohotovosti, tłum. Łudomir Rubač, 1955, „MON”). Opowiadania te tematyką swoją sięgają do czasów okupacji i walki o wyzwolenie.

II. LITERATURA CZESKA MŁODZIEŻOWA

Eduard Bass jest przede wszystkim znakomitym dziennikarzem. Jako autora humorystycznej powieści o tematyce sportowej poznajemy go czytając „Klub jedenastu” (Klapzubova jedenáctka, tłum. Zdzisław Hierowski, „Sport i Turystyka”), która ukazała się w przekładzie polskim w 1959 r. Wielki pisarz czeski Karel Čapek znany jest także jako autor piszący dla dzieci. Uroczą i pełną czaru jest przełożona przez J. Bułakowską gawęda zatytułowana „Daszeńka czyli żywot szczeniaka” (Dášeňka čili život štěněte, 1956, „Nasza Księgarnia”), która ukazała się już w trzecim wydaniu. Z kolei wymienić należy opowiadanie Karela Černého pt. „O jabłonce, co złote jabłka rodziła” (O jabluňce ze zlatými jablki, tłum. J. Bułakowska, 1955, „Nasza Księgarnia”). R. Janiček przetłumaczył dwie pozycje Jaroslava Foglára, z których pierwszy nosi tytuł „Chłopcy znad rzeki Bobrów” (Hoši od Bobří řeky, 1958, „Śląsk”), druga — „Tajemniczy cylinder” (Záhada hlavolamu, 1958, „Śląsk”). Po raz trzeci wydano „Opowiadania” (tłum. H. Gruszczyńska-Dubowa, 1955, „Nasza Księgarnia”) Juliusa Fučíka. Wydawnictwo „Śląsk” przygotowało Marii Majerovej „Robinsonkę” (Robinsonka, 1957) w tłumaczeniu J. Bułakowskiej.

Sztuką lalkową jest Jana Malíka „Skoczek — Toczek” (Miček, Fliček, tłum. J. Zaborowski, 1958, „Nasza Księgarnia”). W świat przygód wprowadza młodego czytelnika powieść Františka Pilařa „Fajeczka stryja Bonifacego” (Dýmka strýce Bonifáce, tłum. W. Dostan, 1956, „Iskry”), która wyszła dwukrotnie: raz w 1956 r., drugi — w 1959 r. Autorem powieści młodzieżowej „Było nas pięciu” (Bylo nás pět, tłum. Z. Hierowski, 1958, „Iskry”) jest Karel Poláček. Dla najmłodszych czytelników przeznaczono „Rozgniewany węgiel” (Jak se uklí pohněvalo, tłum. Halina Juszczakowska, „Nasza Księgarnia”) Ondřeja Sekory, rok 1955, trzecie wydanie. Rejestr czeskiej literatury młodzieżowej zamykają powieści Eduarda Štorcha. Jest to pisarz najpoczytniejszy wśród młodzieży, o czym świadczą liczne wznowienia jego utworów. I tak w r. 1958 wydawnictwo „Śląsk” udostępniło powieść „Brazowy skarb” (Bronzový poklad, tłum. J. Bułakowska, 1958), a w 1957 r. wyszło 3 wyd. powieści tego pisarza pt. „Łowcy mamutów” (Lovci mamutů, tłum. J. Bułakowska, 1957, „Nasza Księgarnia”). Oprócz tego należy wymienić trzecie poprawione wydanie powieści E. Štorcha „Nad Wielką Rzeką” (U Veliké Řeky, tłum. J. Bułakowska, 1957, „Śląsk”), „Osadę Kruków” (Osada Havranů, tłum. J. Bułakowska, 1957, 3 wyd. „Nasza Księgarnia”), oraz utwór „Ród woła” (Volání rodu, tłum. J. Bułakowska, 1957, „Śląsk”).

III. LITERATURA SŁOWACKA

František Hečko należy do najwybitniejszych przedstawicieli współczesnej słowackiej literatury pięknej. Jego powieść „Drewniana wieś” (Drevená dedina, tłum. J. Bułakowska, 1955, „PIW”) przedstawia stosunki panujące na wsi słowackiej w pierwszych latach po II wojnie światowej.

Dzięki niej autor w 1952 r. otrzymał czechosłowacką nagrodę literacką I stopnia. Dwoma pozycjami przedstawiony został czytelnikowi polskiemu klasyk literatury słowackiej naszego stulecia Janko Jesenský. Twórczość jego reprezentuje powieść „Demokrati” (Demokrati, tłum. S. Dębski, 1956, „Czytelnik”, „Biblioteka Satyry”), która jest ostrą krytyką opacznie pojętej demokracji, oraz tom opowiadań pt. „Bal maskowy i inne opowiadania” (tłum. Włodzimierz Kot, 1958, „Czytelnik”). Ten przegląd literatury słowackiej zamyka powieść Petra Karvaša „Diabeł nie śpi” (Čert nespi). Ukazała się ona w przekładzie S. Dębskiego w r. 1957 nakładem „Iskier”.

Jak wynika z tego zestawienia, literatura słowacka jest u nas w dalszym ciągu niedostatecznie znana. W omawianym okresie przetłumaczono cztery pozycje trzech autorów, zupełnie pomijając poezję. Najchętniej tłumaczeni i czytani są w Polsce tacy pisarze słowaccy, jak: Fr. Hečko, J. Jesenský i P. Karvaš.

IV. PRACE HISTORYCZNO LITERACKIE I JEZYKOZNAWCZE

Po przedstawieniu przekładów z czeskiej i słowackiej literatury pięknej należy jeszcze zwrócić uwagę na opracowania historycznoliterackie i językowe dotyczące obu literatur.

Zasięg i ocenę zainteresowań Adama Mickiewicza kwestiami dotyczącymi Słowiańszczyzny opracował Henryk Batowski w pracy pt. „Mickiewicz jako badacz Słowiańszczyzny” (Wrocław 1956, „Zakład im. Ossolińskich”). Jest on też autorem szkiców historycznych z życia poety polskiego pt. „Przyjaciele Słowianie” (Warszawa 1956, „Czytelnik”). W pracy tej H. Batowski zajmuje się kontaktami A. Mickiewicza z czesкими przyjaciółmi: F. L. Čelakowskim, J. Kollárem oraz F. Palackim. W 1959 r. Maria Bobrownicka ogłosiła pracę pt. „Studia nad twórczością Juliusza Zeyera” (Kraków 1959, U. J.). Jako maszynopis powielany ukazała się rozprawa Juliusa Dolanskiego pt. „Echa mesjanizmu polskiego w literaturze czeskiej” (Warszawa 1956). Następną pozycją jest interesująca praca Włodzimierza Kota „Bronisław Grabowski a Słowiańszczyzna” (Kraków 1959, U. J.). Znany czeski historyk literatury Karel Krejčí jest autorem studium pt. „Wallenrod i Irydion w literaturze czeskiej” (Warszawa 1956, maszynopis powielany). Nakładem „Paxu” ukazało się dzieło prof. T. Lehra-Splawińskiego „Rozprawy i szkice z dziejów kultury Słowian” (Warszawa 1954). Recepcją Juliusza Słowackiego w Czechach zajmuje się Józef Magnuszewski w rozprawie pt. „Juliusz Słowacki w literaturach zachodniosłowiańskich” (Warszawa 1959). J. Magnuszewski jest też autorem większej pracy zatytułowanej „Mickiewicz wśród Słowaków” (Warszawa 1956, „Zakład im. Ossolińskich”). Ondřej Mráz jest autorem krótkiej rozprawy pt. „Podstawowe cechy słowackiej literatury romantycznej” (Warszawa 1956, przekład nieautoryzowany). Działalnością braci czeskich w Polsce zajmuje się J. Sliżiński w następujących pracach: „Rękopisy braci czeskich” (Warszawa 1958, rękopisy

tłumaczyła M. Erhardtowa, „Zakład im. Ossolińskich”), „Z działalności literackich braci czeskich w Polsce” (XVI—XVII w., Warszawa 1959, „Zakład im. Ossolińskich”). Oprócz tego autor ten w r. 1955 ogłosił korespondencję Alojzego Jiráska w pracy pt. „Z korespondencji Alojzego Jiráska z Polakami” (Wrocław 1955, „Zakład im. Ossolińskich”).

Z zakresu językoznawstwa ukazały się cztery pozycje: rok 1959 przyniósł wydanie „Kieszonkowego słownika czesko-polskiego i polsko-czeskiego” (Kapesní slovník česko-polský a polsko-český, „Wiedza Powszechna”) Dobroslavy Bergovej i H. Batowskiego, rok 1957 „Gramatykę historyczną języka czeskiego”, Cz. 1, w opracowaniu T. Lehra-Spławieńskiego i Z. Stiehera (Warszawa 1957, „PWN”) i pracę A. Sieczkowskiego „Struktura słowotwórcza przymiotników czeskich i polskich”. Studium porównawcze (Warszawa 1957, „PAN”, Prace Językoznawcze 12). Zdeněk Smejgal opracował dwie pozycje: „Rozmówki czeskie” (Warszawa 1959, „Wiedza Powszechna”) oraz „Wypisy ze współczesnej literatury czeskiej i słowackiej” (Poznań 1955, „PWN”), które mają charakter podręcznika uniwersyteckiego.

Bardzo interesującą pozycją, która się ukazała w r. 1959 jest „Średniowieczna proza polska” (Wrocław 1959, „Biblioteka Narodowa”, seria I, nr 68, 2 wyd.), do której materiały zebrał i opracował Stefan Vrtel-Wierczyński. Praca uwzględnia i omawia wpływy czeskie na średniowieczne zabytki piśmiennicze i ma charakter komparatystyczny.

Źródłem materiałów bibliograficznych do stosunków kulturalnych polsko-czesko-słowackich po II wojnie światowej jest „Polska bibliografia literacka” (opracowuje zespół poznańskiej pracowni bibliograficznej Instytutu Badań Literackich PAN pod kierunkiem Stefana Vrtela-Wierczyńskiego, Wrocław 1954, „Zakład im. Ossolińskich”). Dotychczas ukazało się pięć tomów (szósty tom za rok 1956 w druku) tego wydawnictwa za lata: 1944/45, 1946, 1947, 1948, 1949. „Polska bibliografia literacka” obejmuje nie tylko przekłady książkowe poszczególnych pisarzy i poetów czeskich i słowackich, ale także zbiera materiały rozproszone po czasopismach oraz rejestruje opracowania historycznoliterackie dotyczące kontaktów kulturalnych między dwoma sąsiednimi krajami.

Przedstawiony materiał przekładowy jest bardzo różnorodny. Z literatury czeskiej tłumaczyło się najwięcej: 31 nazwisk — 51 tytułów. Literatura czeska jest też dość urozmaicona pod względem tłumaczonych autorów. Znajdziemy więc i klasyczną literaturę czeską (Čech, Hašek, Jirásek), i najnowsze powieści współczesne (Pujmanová, Sekera). Satyrę polityczną reprezentuje Aškenazy, a literaturę młodzieżową i dziecięcą Štorch, Fučík i Černý. Spośród 18 tłumaczy najwięcej przekładów dokonały: M. Erhardtowa i J. Bułakowska. Z obu literatur tłumaczy się jednak zbyt mało poezji. Wydawnictwo „Pax” zainteresowało się literaturą naszych południowych sąsiadów stosunkowo niedawno i ma już za sobą kilka udanych wydań pisarzy czeskich. Natomiast „PIW” sięgnął do twórczości A. Jiráska wydając jego „Dzieła”.

Na uwagę zasługuje też fakt, że najwięcej przekładów (22 pozycje) z literatury czeskiej ukazało się w r. 1959. Pozwala to wnioskować, że w następnych latach liczba przekładów będzie systematycznie wzrastać, co przyczyni się do jeszcze większego zbliżenia obu bratnich, słowackich narodów.

KAZIMIERZ FELICZAK

TOWARZYSTWO POLSKO-CZECHOSŁOWACKIE W POZNANIU W LATACH 1923—39

W okresie całego dwudziestolecia społeczeństwo polskie i czechosłowackie dążyło do umocnienia istniejących więzów. Wyrazem tych dążeń były powoływane wtedy towarzystwa czechosłowacko-polskie w Czechosłowacji i polsko-czechosłowackie w Polsce. W Polsce powstały takie towarzystwa w Warszawie, Krakowie, Lwowie, Gdyni. Najwcześniej jednak powstało Towarzystwo Polsko-Czechosłowackie w Poznaniu.

Inicjatywa założenia w Poznaniu towarzystwa, które by miało na celu zbliżenie polsko-czechosłowackie, wyszła od dra I. Hanusa, ówczesnego profesora Wyższej Szkoły Handlowej i lektora języka czeskiego na Uniwersytecie Poznańskim, oraz dra W. M. Kozłowskiego, profesora U.P. Sprawą zainteresowano szersze grono pracowników wyższych uczelni poznańskich, nauczycielstwa, świata literackiego oraz artystycznego i w maju 1923 r. odbyło się pierwsze zebranie tworzącej się organizacji. Na tym zebraniu uchwalono statut stowarzyszenia, które otrzymało wtedy nazwę „Koło polsko-czechosłowackie w Poznaniu”. Statut przewidywał w drugim paragrafie, że celem stowarzyszenia będzie:

„Zbliżenie obu narodów i utrwalenie obopólnej życzliwości drogą poznania się wzajemnego na polu literatury, sztuki i kultury w ogóle”.

Środkami do osiągnięcia tego celu miały być według brzmienia paragrafu trzeciego:

- a) wymiana prelegentów, zaznajamiających w szeregu odczytów o objawach życia umysłowego obu narodów i na wszystkich polach;
- b) zakładanie i popieranie w Polsce kursów języka czeskiego i słowackiego;
- c) wycieczki organizowane przez koło z Polski do Czechosłowacji oraz wszystkie ułatwienia dla podobnych wycieczek z Czechosłowacji, zajęcie się gośćmi przybywającymi stamtąd zbiorowo lub indywidualnie;
- d) przekłady dzieł, mogących przyczynić się do zbliżenia obu narodów, z polskiego na czeskie i z czeskiego na polskie oraz ich wydawanie bądź przez księgarzy, bądź nakładem Koła;
- e) umieszczanie w dziennikach artykułów, zmierzających ku temu celowi;
- f) zakładania bibliotek w celach poparcia swej akcji;
- g) wszelkie inne czynności, mogące sprzyjać bezpośrednio lub pośrednio wytkniętemu przez Koło celowi”¹.

¹ Ponieważ w archiwaliach poznańskich nie udało się odnaleźć oryginału, statut Towarzystwa wzięto z poświęconej mu książeczki K. Kierskiego. Stamtąd też pochodzi wiadomość o uzupełnieniu w 1927 r. paragrafu drugiego statutu, któremu dodano zakończenie „oraz życia gospodarczego”.